

Η παρουσία ηθικών συναισθημάτων στα όνειρα

/ [Πεμπτούσια](#)

Η μελέτη του κ. Δημήτρη Τσιολακίδη για τη θεολογική εξέταση της φροϋδικής ανάλυσης των ονείρων (προηγούμενη δημοσίευση: www.pemptousia.gr/?p=94775) συνεχίζεται με την εξέταση της παρουσίας της προσωπικής ηθικής στις καταστάσεις των ονείρων.

10. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Η έρευνα προσανατολίζεται στο ζήτημα που αφορά στην ηθικότητα του ονείρου και παρουσιάζονται δύο αντικρουόμενες θέσεις στις οποίες επιχειρείται να εξηγηθεί η προέλευση των ανήθικων ονείρων. Το πρόβλημα τίθεται στις πνευματικές λειτουργίες, στο κατά πόσο δηλαδή αυτές είναι αμέτοχες ή αν τελικά συμβαίνουν. Η θέση του Φρόυντ στερεώνεται στην παρατήρηση ότι και οι δύο πλευρές εμφανίζουν ασυνέπειες. Στην πρώτη περίπτωση θα μπορούσαμε να αποφανθούμε πως πρόκειται για θέση που στερείται περιεχομένου. Διότι δεν έχει καμία λογική αξία να αναζητούμε σημασία στα ανήθικα όνειρα εφόσον η ηθική προσωπικότητα του υποκειμένου στο όνειρο έχει εκμηδενιστεί, και έτσι ο ονειρευόμενος δεν ευθύνεται για τα όνειρά του και τη διαστροφή τους, καθώς διαστροφή του ονείρου δε σημαίνει αυτόματα και διαστροφική φύση του ονειρευόμενου.

Ο χαρακτήρας του ονείρου παριστάνει με δραματικό τρόπο τα γεγονότα όπου συντελείται η συσσώρευση των πιο πολύπλοκων στοχασμών μέσα στο μικρότερο χρονικό διάστημα. Έχουμε απώλεια αξίας και σύγχυση εικόνων. Στη δεύτερη περίπτωση όσοι διατείνονται ότι η κατηγορική προσταγή συνεχίζει και στο όνειρο έχουν την υποχρέωση να δεχτούν «απόλυτα την ευθύνη των ανήθικων ονείρων»[35]οπότε το ευκταίο θα ήταν να βλέπουν όνειρα που να επιβεβαιώνουν την αρετή τους.[36] Η έρευνα επικεντρώνεται στην «ανάλυση του μίγματος της αποδοχής ή της άρνησης της ευθύνης απέναντι στο ηθικό περιεχόμενο του ονείρου».[37]

Στη συνέχεια αναφέρεται ο Χίντεμπραντ ο οποίος εντοπίζει έστω και στο ελάχιστο οι αρχικές αφορμές του ονείρου να έχουν ληφθεί από το πνεύμα στην εγρήγορση, «με μορφή ευχής, επιθυμίας, συγκίνησης», απ' όπου συνάγεται το συμπέρασμα ότι

το όνειρο δεν κάνει τίποτε περισσότερο απ' το να αναπαριστά μία κίνηση με βάση το προσφερόμενο υλικό το οποίο και δραματοποιεί. Ενώ όταν ξυπνήσουμε μπορούμε κάλλιστα να απεμπολίσουμε τις εικόνες του ανήθικου ονείρου δε μπορούμε να κάνουμε το ίδιο και για το αρχικό υλικό σύμφωνα με το οποίο σχηματίζονται. Ως πηγή ανηθικότητας του ονείρου νοούνται οι κακές παρορμήσεις «που διαπερνούν κάθε μέρα την συνείδησή μας με τη μορφή πειρασμών»[38]. Το όνειρο λοιπόν μας αποκαλύπτει σκοτεινές πτυχές του Είναι μας οι οποίες δεν είναι προσβάσιμες σε κατάσταση εγρήγορσης. Σε αυτή την παρατήρηση θίγεται η ψυχολογική σημασία της «αποστολής» του ονείρου το οποίο γίνεται ο «μαρτυριάρης» των πραγματικών μας διαθέσεων.

Οι αγνοημένες και παραμελημένες εικόνες κατά την εγρήγορση παρουσιάζονται στο όνειρο να έρχονται να επιβεβαιώσουν παρορμήσεις που αρνείται η ηθική μας συνείδηση. Οι παραστάσεις αυτές λαμβάνονται ως ακούσιες και απαντούν σε «εκείνη τη μάζα των εικόνων που η εμφάνισή τους μας εκπλήττει στα ανήθικα όνειρα όπως και στα παράλογα όνειρα»[39]. Η διαφορά μεταξύ των δύο ονειρικών κατηγοριών εντοπίζεται στο ότι από ηθική άποψη οι παραστάσεις είναι αντιφατικές ως προς τον τρόπο σκέψης μας, ενώ από τη λογική κρίνονται παράξενες. Η επιστημονική εξήγηση σε αυτό το θέμα παραμένει αίτημα ανεκπλήρωτο.

Μία τάση αποδίδει τις ακούσιες «αναπαραστάσεις» του ονείρου ως ανήκουσες στην ομάδα των καταπιγμένων παραστάσεων της ημέρας οπότε η επανεμφάνισή τους ερμηνεύεται ως ψυχικό φαινόμενο, ενώ μια δεύτερη τις θεωρεί ως «μια μηχανική διεργασία εικόνων που κινούνται αυτόματα αφού η βουλευτική δραστηριότητα έχει σταματήσει»[40]. Συνεπώς το όνειρο είναι μέρος ενός ψυχικού αυτοματισμού, διάφορου μιας ψυχικής δραστηριότητας. Σε αυτήν την περίπτωση όμως το όλον του ονείρου είναι παραισθητικό πράγμα που δεν απαντάει στη διαπίστωση του Στρίγκερ που λέει. «Αν στο όνειρο φοβόμαστε τους κλέφτες οι κλέφτες είναι φανταστικοί, αλλά ο φόβος είναι πραγματικός»,[41] και με αυτό τον τρόπο εφιστά την προσοχή μας που προϋποθέτει ικανότητα διάκρισης των μεταμορφώσεων της θυμικής ζωής από αυτές του ονείρου. Προβάλλει το ερώτημα αν υπάρχει κάτι το πραγματικό στα ψυχικά γεγονότα του ονείρου ή αν κάτι από αυτά μπορεί να αποδοθεί στα εν εγρηγόρσει ψυχικά γεγονότα.

[Συνεχίζεται]

[35] Αυτόθι σ.64

[36] Πρβλ. σ.64

[37] Αυτόθι σ.65

[38] Αυτόθι σ. 66

[39] Αυτόθι σ. 67

[40] Αυτόθι σ.68

[41] Αυτόθι σ. 69